

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Τμήμα Διοίκησης & Προσωπικού
τηλ. 2106411526

Αθήνα, 3-1-2023

Αριθ. Πρωτ.: 10828/22

Αριθ. Εγκυκλίου: 1

Προς

Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας

και δι' αυτών προς

τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους

ΘΕΜΑ: απόφαση του ΕΔΔΑ από 7-7-2022 στην προσφυγή TOROSIAN κατά Ελλάδα – Γενικές Οδηγίες προς αποφυγή συναφών παραβιάσεων της ΕΣΔΑ

Με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που δημοσιεύθηκε την 7-7-2022 επί της υπ' αριθμ. 48195/17 προσφυγής (υπόθεση TOROSIAN κατά Ελλάδας), και προκειμένου να συμβάλουμε στην αποφυγή συναφών παραβιάσεων του δικονομικού σκέλους του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) αναφορικά με τη διερεύνηση καταγγελιών για κακοποίηση ποινικών κρατουμένων, κρίνουμε αναγκαίο, στο πλαίσιο της εκ των διατάξεων των άρθρων 23 §§1 στοιχ.γ, 2 και 28 §5 στοιχ.α του ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς

μας, να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις, απευθύνοντας συνάμα σχετικές γενικές οδηγίες.

Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, την οποία το Δικαστήριο και στο παρελθόν έχει υπενθυμίσει και συνοπτικά έχει τεθεί υπόψη σας με την υπ' αριθμ. 6/2020 ΕγκΕισΑΠ (ΠοινΧρ 2020, 227 και ΠοινΔικ 2020, 378), το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ καθιερώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών απαγορεύοντας τα βασανιστήρια και τις απάνθρωπες ή ταπεινωτικές ποινές ή συμπεριφορές, ενώ η κακοποίηση ανθρώπου στερούμενου της ελευθερίας του, με χρήση σωματικής βίας εναντίον του (όταν δεν είναι αναγκαία από τη συμπεριφορά του), προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στοιχειοθετεί, κατ' αρχήν, παραβίαση του δικαιώματος που εγγυάται το άρθρο 3 της Σύμβασης. Περαιτέρω, όταν ένας (ποινικός) κρατούμενος προβάλλει αιτιολογημένο ισχυρισμό περί σοβαρών κακοποιήσεων, η έννοια της αποτελεσματικής προσφυγής (άρθρο 13 της ΕΣΔΑ) απαιτεί **εμπεριστατωμένη-διεξοδική και πραγματική-αποτελεσματική έρευνα**, ώστε αυτή να μπορεί να οδηγήσει στον εντοπισμό και την τιμωρία των υπευθύνων, διότι μόνον κατ' αυτόν τον τρόπο δεν παραβιάζεται το **δικονομικό σκέλος του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ**. Ειδικότερα η **έρευνα** των ισχυρισμών για κακομεταχείριση κρατουμένων πρέπει να είναι **ανεξάρτητη, ταχεία και διεξοδική** (*indépendante, rapide, approfondie*) και τούτο σημαίνει: α) ότι θα διασφαλίζεται η (θεσμική) ανεξαρτησία του ερευνώντος από τους εμπλεκόμενους στην υπόθεση, β) ότι μόλις υποβληθεί επίσημη καταγγελία επιβάλλεται η άμεση ανταπόκριση του αρμοδίου για την έρευνα, ο οποίος θα ενεργήσει με εύλογη ταχύτητα και επιμέλεια, και γ) ότι σε

περίπτωση τραυματισμού κρατουμένου θα διενεργείται ταχεία ιατρική εξέταση για τη διάγνωση της κάκωσης.

Υπό το πρίσμα των προεκτεθεισών νομολογιακών παραδοχών του ΕΔΔΑ, είναι χρήσιμο να τονισθεί, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, ότι η επιβαλλόμενη **εισαγγελική παρέμβαση, σε περίπτωση** καταγγελίας για κακοποίηση κρατουμένου σε Αστυνομικό ή Σωφρονιστικό Κατάστημα, πρέπει να στοιχίζεται προς τις ακόλουθες κατευθύνσεις, με τις αντίστοιχες **δικονομικές ενέργειες**: **1)** Όταν η καταγγελία στρέφεται κατά σωφρονιστικών υπαλλήλων και αστυνομικών, η ποινική προκαταρκτική εξέταση δεν θα διενεργείται από αστυνομικό ανακριτικό υπάλληλο, αλλά αυτοπροσώπως από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών (άρθρο 30§1 ΚΠΔ), σε περίπτωση δε που ο κατά τα άρθρα 567 ΚΠΔ και 85 Σωφρονιστικού Κώδικα (Ν. 2776/1999 όπ. ισχ.) εποπτεύων Εισαγγελικός Λειτουργός φέρεται να «εμπλέκεται» στο υπό έρευνα επεισόδιο, θα ενημερώνεται ο αρμόδιος Εισαγγελέας Εφετών, ώστε να ενεργεί εκείνος κατά το άρθρο 32 ΚΠΔ και να εξασφαλίζεται η **ανεξαρτησία** του ελέγχοντος από τους ελεγχόμενους. **2)** Η **έναρξη** της προκαταρκτικής εξέτασης πρέπει να είναι **άμεση** και η **περάτωσή** της **ταχύτατη** λόγω της φύσης της υπόθεσης, που επιβάλλει τη μη εξάντληση των χρονικών ορίων του άρθρου 243§2 ΚΠΔ. **3)** Εάν έχει καταγγελθεί κακοποίηση με πρόκληση σωματικής βλάβης του κρατουμένου, είναι αυτονόητο ότι η **ιατρική εξέτασή** του από αρμόδιο ιατροδικαστή έχει απόλυτη προτεραιότητα και πρέπει να πραγματοποιείται **το ταχύτερο**, ει δυνατόν **αυθημερόν**. **4)** Σε περίπτωση απόρριψης έγκλησης του καταγγέλλοντος κακοποίηση κρατουμένου, με εισαγγελική Διάταξη κατά το άρθρο 51 ΚΠΔ, η **επιβολή των δικαστικών εξόδων**, κατά το άρθρο 580§4 ΚΠΔ, σε βάρος του κρατουμένου πρέπει να

αποφασίζεται με ιδιαίτερη **περίσκεψη** (σημειωτέον ότι στην υπόθεση της εν θέματι προσφυγής το ΕΔΔΑ προβαίνει σε οιονεί αρνητική επισήμανση ως προς την επιβολή των εξόδων, θεωρώντας ότι αυτό αποτελούσε «τιμωρία» του προσφεύγοντος επειδή υπέβαλε καταγγελία εναντίον των φερόμενων ως εμπλεκόμενων αστυνομικών).

Εφόσον επιδεικνύεται η ανάλογη προσοχή από τους εισαγγελικούς λειτουργούς και εξασφαλίζονται (και) οι προεκτεθείσες συνθήκες και προϋποθέσεις αναφορικά με την εκ μέρους του αρμόδιου εισαγγελέα διερεύνηση της βασιμότητας οποιασδήποτε καταγγελίας για κακοποίηση ποινικού κρατουμένου, θεωρούμε ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ πιστά εφαρμόζεται κατά το δικονομικό σκέλος του και συνακόλουθα μειώνεται ο κίνδυνος συναφών δυσμενών για την Ελλάδα αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Οι κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους, παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου
Δημήτριος Παπαγεωργίου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ:

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης
- 2) Νομικό Συμβούλιο του Κράτους – Γραφείο Εκτέλεσης Αποφάσεων Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.